

Rapport från *Bästa Konferensen – möjligheter och konsekvenser*

4 nov 2024, Kulturparken Småland, Växjö

Producent Bästa Biennalen

Rapport skriven av moderator Lena Jungmark

Ung delaktighet – möjligheter och konsekvenser – ett högaktuellt tema löpte som en röd tråd genom Bästa Konferensen 2024. Problemställningen processades fram redan i fjolårets konferens i en "deltagarbaserad agenda", och utvecklades vidare under 2024. Målet med dagen var att erbjuda ett matigt och brett program där forskning, historik och "best practice" från internationella, nationella och lokala projekt varvades.

Dagen startade med föreläsningen *Konstpedagogik för alla?* av Johanna Rosenqvist, universitetslektor i konst- och bildvetenskap på Linnéuniversitetet Växjö. Hon resonerade om vikten av att som pedagog våga släppa ifrån sig sin analysmetod och i stället uppleva, diskutera och skapa en gemensam bild tillsammans med barn och unga. Har vi viljan och förmågan att öppna upp för dialog med fokus på mottagarens föreställningar om bild och rum samtidigt som vi är medvetna om sammanhanget? Rosenqvist menade att vi måste sluta "lära ut" konsthistoria om vi vill ha en jämlik dialog.

Emmeli Person är konstnär och tidigare intendent för förmedling på Index – the Swedish Contemporary Art Foundation i Stockholm. Hon berättade om projektet *Index Teen Advisory Board* där ungdomar bidrar till verksamhetens program och arvoderas, och om behovet att lära MED konst och inte OM konst. Med hjälp av rollskapande, lekfullhet och tillsammansskapande tar sig ungdomar an konstens rum och de sociala koder som gäller där. Fokus är ett antihierarkiskt lärande som utgår från vad unga observerar, hör och dokumenterar under utställningar. Person berättade om inspirerande delaktighet där unga exempelvis skapar koreografier av rörelser i konsttrummet.

Ljud finns i allt och alla kan spela. Anders Teglund, projektsamordnare på *ShareMusic & Performing Arts* höll en inspirerande föreläsning där deltagarna bjöds in att skapa en ljudkomposition med naglar mot bordet, klickande glasögonbågar och diverse andra akustiska ljud. Detta för att ge alla en upplevelse av att komponera inte handlar om att sätta samman traditionella instrument (som kräver lång träning och skicklighet) i traditionella partiturer. Teglund pratade om att utveckla konsten genom att öka inkluderingen och arrangera jämlika aktiviteter där färgsystem, grafik och appar kan vara till hjälp.

Lyssna på oss unga! Så svarade båda KulturCrews unga arrangörer, Maja Willman och My Jönsson, på frågan om vad som är deras viktigaste medskick till vuxna. Tillsammans med Petra Bergström, regional kultursamordnare på KulturCrew Skåne, berättade de om hur de själva styr vilka kulturarrangemang de vill arbeta med och hur det skapar gemenskap och nya informella nätverk mellan de unga.

På eftermiddagen inledde moderatorn Lena Jungmark med föreläsningen *Delaktiga unga – en fråga om tid, pengar och makt?* Efter en historisk tillbakablick och reflektioner kring barns roll och plats i samhälle och familj och varför delaktighet över huvud taget blivit en idag eftertraktad arbetsmetod, reflekterades över hur vuxna bemöter och förhåller sig till unga. Att unga ofta uppfattas som störande och provocerande i den utvecklingsfas där de utforskar normer och identitet. Processen, relationerna och samskapandet – inte resultatet

– lyftes fram som det viktigaste i stadsbyggnadsprojekt. Samtidigt som maktbalans och ekonomisk asymmetri mellan vuxna och deltagande unga måste medvetandegöras. Vidare tipsades om studier av delaktighetstrappor som har tagits fram av bland andra Roger Hart och Harry Shier med målet att undvika "childwash". Har vi inte tid/pengar/intresse för att kunna ta intryck av vad de unga kommer med för input kan det vara bättre att avstå.

Vad kännetecknar generation X och Alfa? var titeln på Katarina Graffmans, doktor i kulturanthropologi vid Uppsala universitet, föreläsning. Graffman resonerade om hur allt färre barn, unga och vuxna vågar ta ett beslut utan att ha underlag att luta sig mot. Hon menar att individualismen är en illusion, istället lever vi i ett rekommendationssamhälle. Man fattar inte beslut utan att kolla med sin grupp och dem kan man alltid nå genom digitala kanaler. Graffman pratade om en generation som vill ha ständig stimulans, som spelar musik, gör läxor och spelar spel samtidigt. En generation som intresserar sig mer för influencern Bianca Ingrassio än miljöaktivisten Greta Thunberg. Genom digitala kanaler jagas bekräftelse och rörlig bild slår ut text (hellre Youtube än instruktionsbok). Vuxna ska visa att de finns där när de unga vill prata. Att visa intresse för vad de unga gör på skärmen är viktigare än själva skärmtiden menar Graffman.

"Fatta vad sjukt om arkeologer om 400 år skulle hitta det här!" Så uttryckte sig en ung deltagare som haft en vacklande tro på framtiden efter att ha grävt ner en tidskapsel med texter och saker de hittat när de grävde gropen tillsammans. Konstnären Ruben Wätte använder sig av en "anarkistisk pedagogik" – ett öppet och prestigelöst sätt att arbeta i det offentliga rummet tillsammans med unga. Wätte berättade om vilken kraft och vilket mod de unga får av att till exempel vandra på gatan med monumentala verk de skapat tillsammans.

De internationella gästerna Olmo Garcia Koel, koordinator, och Lateesha Verwey, alumni och frilansande curator, från ungdomsprogrammet Blikopeners vid Stedelijk Museum i Amsterdam berättade därefter om hur Blikopeners varje år anställer ungdomar i åldern 14–25 år för att arbeta i verksamheten. De förväntas vara en aktiv del i museets verksamhet under ett år och bidra till bland annat förmedling och kommunikation på Stedelijk. Gruppen organiserar egna program, har ett eget utställningsrum och driver självständigt sociala medier-konton. Ungdomarna får ett stort förtroende och tar med sig ett "mindset" kring konst, kultur, samhälle ut i livet efter anställningstidens slut.

We're only in it for the kids, var titeln på Johanna Linders föredrag. Linder är verksamhetschef på Österängens konsthall i Jönköping som hon liknade vid ett allaktivitetshus där "allt kan hända". Barnen och de unga har stor påverkan på verksamheten som flyttar ut till stadsdelens gator, torg och parker under sommarmånaderna. Genom förslagslådor kommer nya idéer till gemensamma aktiviteter – man arbetar sig bort från individuella prestationer och skapa konst kollektivt – baserat på ungdomarnas förslag och behov.

Dagen avslutades med en online-föreläsning av Danielle Linzer, projektledare för den amerikanska studien *Room to Rise 2011–2014*, idag Senior Director of Education, Learning and Research på Children's Museum of Pittsburgh/MuseumLab. *Room to Rise* samlade och undersökte de program för tonåringar som startade på Whitney Museum of American Art i New York, Walker Art Center i Minneapolis, Contemporary Arts Museum Houston och The

Museum of Contemporary Art i Los Angeles på 1990-talet. Studien visar vilket stort avtryck och långsiktiga effekter delaktighet i museernas verksamhet inneburit – personlig utveckling, utvecklande av ledarskapskunskaper, ökat engagemang i samhällsfrågor och intresse och engagemang för konst och kultur över tid. *Room to Rise* har inspirerat Blikopeners i Amsterdam.

Deltagarna på Bästa konferensen 2024 fick en heldag späckad med kunskap och insikter. Både internationella och nationella exempel slog fast vilken betydelse delaktighet under de viktiga åren mellan barndom och vuxenliv kan ha för den enskildes utveckling och framtid. Denna betydelse bekräftades av både forskningsresultat och de unga själva. Samtidigt behövs självreflektion av oss vuxna. På vilka grunder och med vilka intentioner skapar vi delaktighet? Är vi beredda att verkligen lyssna och ändra uppfattning? Maja och My från KulturCrew sammanfattar det kort och kärnfullt - Lyssna på oss unga! Kan vi vuxna på allvar lyssna, bidra och öppna dörrar för den unga generationen har vi (vuxna och de unga) allt att vinna.